

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0197

<http://hdl.handle.net/2333.1/4tmpg5kz>



This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

مکتبہ قرآن

۱

سُرُکَانَ دِلِّہِ کَا رَا لَہِ لَہِ

اَللّٰہُ کَہ دِیْنِ مَافِیْہِ مَافِیْہِ یَوْنِ کَا رَوَافِیْہِ کَا بَہِ

بَہِ نِظَامِ نِکِیَا بَہِ نِظَامِ نِکِیَا دِیْنِہِ

دِیْنِہِ لَہِ لَہِ

سِرِ مَافِیْہِ نِکِیَا

مِیْرِ عَظِیْمِ خَافِیْہِ سَافِیْہِ دَامِہِ

اَز تَافِیْہِ قَافِیْہِ لَہِ لَہِ عِلْمِہِ عِلْمِہِ عِلْمِہِ

بَدَارِ السَّلَاطِیْنِہِ کَا بَہِ طَبِیْعِہِ



بسم الله الرحمن الرحيم

تایش بنخل غش و نیایش بی آایش بری از کاش
حضرت کریم سر اسر خشی را سر است که بحض رحمت
بی علت و کرم بی قلت خود از خزانه جود دو گوهر عظیم
کتاب کریم و سنت واجب العظیم را تاج افتخار ناجیان
که گل سر بد اقیان صاحب لولاک اند عنایت فرموده

لَقَوْلِهِ تَعَالَى قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ
قُلْ إِن كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
وَأَرْسَلْنَا مِنْ دُونِ مُوسَى نَحْنُ أَنْزَلْنَا الْقُرْآنَ
وَصَفَا وَرَتَيْنَا إِيْمَانَ بِحَسَنِ تَحْيَتِ نَبِيِّ آخِرِ الزَّمَانِ
أَصْحَابِ الرِّدْءِ تَكْدُهُ بَدْعُ وَأَهْوَاؤِ شَبْتَانِ ضَلَالَتِ مُغْوَا
بِزْمَرَةِ تَقِيَّةٍ مُرَضِيَّةٍ نَاجِيَّةٍ كَشْمَةِ قَلَادَةِ كَرَوِيْدِ كَانِ سَغِيْرٍ يَكُنْ
كَرَامَتِ نَمُوْدِهِ لَقَوْلِهِ تَعَالَى فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَدَّرُوا وَه
وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّوْرَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ

أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ جَلَّتْ كَلِمَتُهُ وَقَمَّتْ
نِعْمَتُهُ وَعَظُمَتْ مَنِّتُهُ بِإِزْسَالِ ذَلِكَ النَّبِيِّ
الْكَرِيمِ الَّذِي هُوَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَوْفٌ رَحِيمٌ
صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآصْحَابِهِ وَتَابِعِيهِمْ
أَفْضَلَ صَلَوةً وَأَكْمَلَ تَسْلِيمًا مَا بَعْدَ حَوْنِ
دَرِينِ أَوْقَاتِ مَهْنَتِ طَبَقَاتِ مَهْتِ وَالْأَهْمَتِ أَعْلَى
بَادِشَاهِ اسْلَامِ پناه دنیانت دستگاه معنی امیر امیرزاده و خدو
خدا داده متهدارکان دین بتین و شید بنیان حضرت سید
شهریار با خبرت و خسر و ظفر پروا قدرت امیر ممالک افغانستا

شعر امیر لک علم و فضل و رحمت و بزرگواری و احسان و لطف
و انعام و للملك منة عزة و مهابة و ولددين
والدنيا نظام و انتظام + امير ابن الامير
امير عبد الرحمن خان خلد الله ملكه و اجري
في بحار العظمى و الجلال بعد از فراغ گونه از استحکام اس
دين و دولت و استتمام مراسم قريته الاندر اس ^{ملت} ^{نمیت}
از قبیل تحمیل امور مباح و جماعت و ترویج بازار کاسد علیه و
سنت جماعت اقتضای آن فرمود که تمیز فرقه ناجیه ^{ملت} ^{نمیت} مرحومه
از سایر فرق ضاله متبذره بوجه حسن و توجیه امین ازین ^{ملت} ^{نمیت} خیر

و تحریر در مدد ائمه ائمه التجدید کوشش زد قریب و بعید و حدید و بلید
و احرار و عبید گرد و دهنند این خادم الشریعۃ التوسل
الی الله با قوی الذریعۃ الراجی بلطفه الباری عبد الرحمن الابد
ابن سالک مسلک التجدید قاضی محمد سعید شهبیرخان بلا باجو
عوائق و عموم علایق از بندگی خالق و خدمت خلایق محقق
بعبارت سلسلہ بری از تکلف و روش روشن جاری از
تصلف مملو بلطایف آیات قرآنیہ و احادیث شریفہ عجا
و رقیتم آوردہ بفصل النفرۃ بذا الضال والناسی
نام نهادہ بفرع عرض استاده گان عتبہ سر خلافت مصر

رسانیدم شاید بعض قبول پسندیدگی خواطر عواطر ملازمان
سلطنت مشمول رسیده تمام رساله انگاه کامل و کمال آن
در آن آوان تمام که این خادم الشریعه را سبب کی بایم در بد
و ختام کرد و ما ذلک علی اللہ بغیر و منه حسد التسلید و التوفیق
فاقول باللہ التوفیق کہ شارح مواقف در خاتمه کتاب بیان فرقه
متبعه را بدین سیاق نموده که کبار فریق اسلامیہ شست اند
معتزله و شیعہ و خوارج و مرجیہ و نجاریہ و جبریه
و مشبہ و ناحیه پس هر یک ازین فریق بقایه گوناگون منشعب
شده فرقه های دیگر از ایشان برخاسته اند چنانچه معتزله

و شيعية و دو فرقه و خوارج و سبت فرقه و مرجعية و سب فرقه
و بخاري و سب فرقه و جيرييك فرقه و شبه يك فرقه و ناصيه يك فرقه
كه مقدار جميع اين فرق عدد منصوصي حديث را تام و كامل ننمايد
كما قال الشارح المواقف في كتابه في خاتمة بحث
الامامة فهذا هي الفرق الضالة الذين قال
فيهم رسول الله صلى الله عليه وسلم ستفترق
امتي ثلاثا و سب عير فرقة كلهم في النار الا الناجية
المستشاه الذين قال نبي صلى الله عليه وسلم فيهم هم
الذين هم علمانا عليه اصحابي و هم الاشاعرة

والسلف من المحدثين واهل السنة والجماعة
ومذهبيهم خال عن بدع هؤلاء كما ذكر نحوه
شارح المقاصد وهياكل النور واخذ يسوق
في مصنفاته

وازمضمون آيات شريفة وحديث وجميع كتب عقايد وكلاميه
پر طاہرست کہ کسانیکہ تبعیت رسول کریم و صحابہ ^{تطہ} الحبیب
از صدق نیت بقصد جهاد کمر چسبند و از خن عقیده و اعتقاد
بستمصدی امثال این شداید و مشاق گردیده بخرشهادت
فایز شوند البتہ بحکم مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَانَ اللَّهُ لَهُ مُحْسِبٌ

بفرقه ناجیه اند و نویدات این مدعا از خصوص کتاب احادیث
صحیح الاستنباب یاده از آن است که در امثال این محال متعذر
ایراد آن تواند شد بنا بر ایجاز الکتاب ذکر بعضی نموده شد اینها
أَوَّلَ إِنَّا اللَّهُ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ
وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْحَبَّةُ يُقَاتِلُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا
عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ
وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ

تفسیر و ترجمه بدرستی که بخیرید خدای عزوجل از گریه و گنا
نفبهای ایشان را که مباحث جهاد شوند و مالهای ایشان را
که در راه خدای تعالی نفقه کنند با آنکه مرا ایشان را
بهشت است کارزار میکنند این مؤمنان که نفس ایشان
خریده شده است در راه خدای عزوجل و طلب رضا را و
پیر کاهی میکشند دشمنان را و گاهی کشته میشوند بروت
کفار عداوت یعنی وعده کرده ایشان را خدای عزوجل باینچ و شش
و وعده دادنی ثابت و باقی که خلاف نیست در کتاب با خود
که نازل بموسی علیه السلام مثل تورات و انجیل که نازل^{معنی}

و قرآن که نازل بر محمد صلعم است و کیت و فاکستنده تر به
و پیمان خج دار خدای غر و جبل زیر که خلف و حده زشت است
ترند بران کری از ما پس چگونه اکرم الاکرمین قدم زنده بر خلف
و حده پس شادمان بهشیدای مؤمنان بخرد و فروخت خود که
سبایت کردید بآن و شاد شوید باج نهایت شادی زیر که
شما می فروشد فانی را که اموال و نفس است در بدل باقی
که جنت است و آن سح که گردید دران رسمکاری بزرگ است
آیه دویم قوله تعالی وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ

تفسیر و ترجمه و مگوید مرانگستان را که گشته شد یا شود در
راه خدای غر و جل یعنی در جهاد که ایشان مردگاتند بلکه ایشان
زندگاتند در حضرت مالیک بن نضیر و انداز از امام مجاهد رحمه
الله علیه روایت است که زرق داده شوند شهیدان را از میوه
جنت و در حق شهید طبرانی و عبید بن حمید بن ثقات
روایت کرده از عبد الله بن عمر که گفته وقتی که بنده در راه
خدای تعالی مقتول گردد اول قطره خون او که بر زمین
افتد کنایان او بخشیده شود پس پارچه از بهشت آید
و نفس او در آن چسبده شود و او را جبدی از بهشت آید در آن

مرکب کرده شود روح او را بملایکه نبوی آسمان رود و بملایکه
باشند که از اول خلقت با فرشتگان بودند تا که او را بحضور حضرت
رحمان حاضر سازند پس سجده کنند پیش ملائکه و ملائکه بعد از آن
بسجده روند و حق سبحانه تعالی ارواح ایشان را در جوفها
طیون خضر آرد آورده تا بر آنها رجعت ورود نمایند و از پیوسته
بهشت بخورند و در زیر قنادیل ذهب که در سایه عرش
معلق اند می آسایند و می گویند که یا رب الغزت که باشد
که خبر ما را به برادران ما که در دنیا اند برساند که تا بر احوال مطلق
یافته از امر حجاب تقاعد نمایند حق سبحانه تعالی فرمود

که من میسرانم پس این آیت نازل شد قوله تعالى وَلَا
تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ
أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا
آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ الْآيَةُ اِی گروهی
احمدی غرق حبسیت دین و حمیت اسلام را در حرکت آورده و دفع
فساد کفار فجار و قلع و تمسح ایشان را بر بهت خود ما حجب
و بیخ غرور و جهل و بنیاد زمره ضلال و فساد را بر اندازید
و اگر بدرجه شهادت فایز شوید از عذاب الیم نجات
یابیده کویا تجارتی کرده باشید که ربح آن مشمول منافع ثنائین

خوابد شد بفرمای ایة سوم قوله تعالى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تَجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً
فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَآخِرُ
تَجْوِيدِهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۝ آيَةُ جَهَنَّمَ
قوله تعالى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. آيۀ صاحب تفسیر غنیۃ التالی
در تفسیر آیه مذکورہ فرمودہ کہ مراد از وسیلہ رسول اکرم صلعم
و اصحاب او و یا کسانی کہ بطریقہ تعجیت نائب مناب حضرت
رسالت مآب ہستند و تعجیت می کنند بسبب تعجیت و درآشت
بطلب و آرب کمالات فایز شدہ منسلح میشوند و نجات یابند
آیہ پنجم قولہ تعالی فالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ
وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ
أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. آیہ ششم قولہ تعالیٰ الَّذِينَ آمَنُوا

وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
أُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
وَلَا شَكَّ أَنَّ تَابِعَ الْمُفْلِحِ مَفْلِحٌ آيَةُ هَفْتَمِ قَوْلِهِ
تَعَالَى لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أَخْرَجُوا
مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا
مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَنُصْرًا مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ
مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ
فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ

عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ
يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ وَلَا شَكَّ
أَنْ تَابِعَ الْمُفْلِحُ مَفْلِحًا آيَةُ هَشْتَمِ قَوْلِهِ تَعَالَى
وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ
إِلَى الْخَيْرِ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
أُولَئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ واین گروه ایشان رستگارانند از عقبات
عقاب و پیوستگانند بدرجات ثواب اعی الظافرون
بما طلبوا الناجون عَمَّا هَرَبُوا - یعنی این گروه یابندگانند
بآنچه طلب نمودند آنرا و نجات یافتگانند از آنچه گریختند

آيَةً قَوْلُهُ تَعَالَى وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً
وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ آيَةُ دِهِمْ قَوْلُ
هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَفِي بَالِ اللَّهِ شَهِيدًا يَا
يَا زِدْهُمْ قَوْلُهُ تَعَالَى كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ
لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ فَإِنَّ خَيْرَ تِجَارَةٍ وَجَعَلَهُمْ شُهَدَاءَ
عَلَى النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَدُلُّ قِطْعًا عَلَى عَدَالَتِهِ
وَعِصْمَتِهِمْ عَنِ الضَّلَالَةِ كَذَا مِنْ تَبَعِهِمْ

این نصوص قرآنی با کل دلالت دارند بر نجات یافتن کسانی
که پیروی و روش اصحاب کبار را می کنند خصوصاً شهدا
زیر که حق سبحانه تعالی گواهی داد باینکه ایشان بهترین مردانند
بقول خود محمد رسول الله والذین معه اشداء
على الکفار رحماء بينهم تراهم رگعا سجداً
يبتغون فضلاً من الله ورضواناً سيماهم
في وجوههم من اثر السجود ذلك مثلهم في
التورية ومثلهم في الانجيل كزرع اخرج
شطاء فازرعه فاستغلظ فاستوى على سوقه

يُحِبُّ الزُّرَّاعَ لَغِيْظِ بَهِمِ الْكُفَّارِ وَعَدَ اللَّهُ

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً

وَأَجْرًا عَظِيمًا و مقام بزرگ تر و بلند تر نیست از مقام قوی

که خدای تعالی ایشان را بصحت و نصرت پیغمبر خود و اصحاب

او اختیار کرده در حق ایشان فرمود و مرثی از او عده اش

و مرد بزرگ ننوده ازین آیت صریح معلوم شد ناجیه آن کسانند

که در روش بر طریقه آنحسان روند که بهمراهی محمد صلی الله علیه

و سلم بودند و نصرت میدادند و جهاد میکردند و بغیر شهادت فدا

می شدند زیرا که موافق مدوح مدوح است چون شهدای این قصد

۲۳

بی توقف غم جهاد با کفار فجار خرم نموده مردانه وار بغوصی کج
حرب فرود می آیند اگر گوهر شهادت بچنگ افتد فقد
فاز فوز اعظیما و اگر جان در طلب آید فقد وقع
اجرہ علی اللہ آیہ دوازدهم من امن باللہ
والیوم الآخر و عمل صالحا فلہم اجرہم عند
ربہم ولا خوف علیہم ولا هم یحزنون
تفسیر و ترجمہ ای گروه ائمت مرحومہ انکسانیکہ گردیدگان بپای
بخدای غر و جبل در روز آخرت و عملهای صالح پسند
با خلوص اعتقاد مثل جهاد و غیره از آنها کہ بعمل آید برای

آنجا اجر است از تردید پروردگار در روز حشر و نباشد که اندو^{کین}
شوند در وقت مجازات آیه سیزدهم قوله تعالی
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ تفسیر و ترجمه و انگلیس
گردیدگان بهشت بخدای غرور و رسول او و عمل کردند نیکو
پاکیزه با خلوص صدق و اعتقاد مثل جهاد و غیره در راه خدا
بجانه تعالی آن گروه اهل بهشت اند و مستحق آند ایشان
در بهشت جاوید باشند گانند آیه چهارم درهم قوله تعالی
وَقَالُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَقَاتِلُونَكُمْ وَلَا

تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۝ وَاقْتُلُوا
هُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ تَفْسِيرُ وَتَرْجُمَةُ
وکارزار کنید در راه خدای غر و جل آنهارا که باشما کار
زار میکنند و از حد مگذرید یعنی در استیلا کارزار کردن
و یا بجای کارزار کردن کسانیکه منع کرده شدند از رنمان و پرا
و یا مثله کردن کشتگان مثلاً مثل کوش و پنی
بریدن بد رستیکه خدای تعالی دوست منیدار و نگا
ران را و بکشید مقاتلان خود را هر جا که یابید ایشان را
آیة پانزدهم قوله تعالی وَقَاتِلُوهُمْ

حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الَّذِينَ كَلَّهُ لِلَّهِ
فَإِنْ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ فَاِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاَعْلَمُوْا اَنَّ اللَّهَ مَوْلِيْكُمْ نِعَمَ
الْمَوْلَى وَنِعَمَ النَّصِيْرُ تفسير و ترجمه کارزار کنید
ای مؤمنان اهل کفر را تا وقتی که نباشند سرکش یعنی شک
نمانند و باشند همه دین خالص که توحید است یا پرستش
را غر و جبل و بس پس اگر باز استند از کفر و سلام آرند پس
تحقیق خدای غر و جبل با آنچه شما می کنید دنیا است ثواب
و پاداش دبد بخار را بر سلام آحض و اگر اعزاز کردند و

۲۷

کر دانیدند از ایمان و باز نماندند از کفر پس بدانید آنکه خدای
غورجل یاری کنند شماس و اعانت و مدد کننده شما
پس اعتماد کنید نصرت و اعانت او سبحانه که نیک یاری
دهنده و نیک نصرت و مدد دهنده است خدای غورجل
ضایع میکند کسی را که دوست دارد او را و مغلوب نشود
کسی که او را یاری کند خدای غورجل آیه شانزدهم
قوله تعالى يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُيِّمَ
فِتْنَةٌ فَاثْبِتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا

وَتَذْهَبُ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

تفسیر و ترجمه ای گروه مؤمنان چون نبینید گرو

کفار را و هرگاه جنگ کنید گروهی از کافران را پس بایستد

برای کارزار آنها و مکر نیریزد از مقاتله ایشان و یاد کند

خدای عزوجل را بدل و زبان درجایهای جنگ حال

آنکه قوت و پستی گیرندگان باشید یا او سبحانه

و یاری جویندگان و خوانندگان باشید او را جل شانه

در ضرر عدو و خویش این قول اللَّهُمَّ اخذْ لَهُمُ

اللَّهُمَّ اقْطَعْ دَابِرَهُمْ یعنی بار خدایا خوار گردان

مارا و بار خدایا بربیده کن پنج دشمنان مارا مگر باشید شما
طفرافیت گمان براد نای خود را منصرف کردن در دنیا و پاداش
نیک نیستن در سرای آخرت و فرمان بربید خدای عزوجل را
و فرستاده او را صلی الله علیه و سلم در حکم با مرتجعان و
در ثابت قدم ماندن با دشمن در معرکه قتال و خلاف
نگه میدار از مخالفت بد دل میشود و پرورد دولت شود
شما و شکیبائی کنید در کارزار کردن با دشمن غصه از
تکالیفات شرعیه که حدیث شریف الصبر نصف الايمان
بر لزوم آن در بسیاری از امور اسلامیه دلالت دارد و دیگر

۲۰

سندای غر و جبل با صابران هست ای معینهم و حاد
یعنی یاری کنند و نکندارنده آنحضرت اوست حق
آیه هندی هم قوله تعالی یا ایها الذین آمنوا
وهاجروا وجاهدوا بأموالکم و أنفسکم
أولئک أعظم درجته عند الله وأولئک
هم الفائزون ۵ ایشان ظفر یافتگان اند
یُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَجَنَّاتٍ وَزُفُرٍ
لَهُمْ فِيهَا مُقِيمٌ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ
عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ تفسیر و ترجمه آنانکه بکرویدند جهنم

۳۱

غروب جل و با آنچه آتخار است از نزدیک او و هجرت کردند
از دیار خود و جهاد کردند با مشرکان بیدل کردن با طغای خود
بر مجاهدان و تهیه اسباب قتال ایشان و در باختن بقیه
خود را در معارک حرب آن گروه بزرگتر اند از روی درجه
یعنی بلند مرتبه تر اند نزدیک خدای غروب جل و آن گروه که
مستجمع این کمالات اند و ایشان ظفر یا فنگان با مال دنیا
و آن گروه موصوف بصفات مذکوره مست از اند بر شگانه
شدن غیر از شما شود و باید بدیشان را پروردگار ایشان
برحمت فایضه از و بر ایشان و بوستانها و خوشنود

کامله از ایشان مرایشان را باشد دران بوستانها
نعمتی پائیده که همیشه باشد در حالتی که این گروه جاوید
دران بوستانها همیشه تا کید خلودست تا خلود را حل
طویل نفرمایند بدستیکه خدای غرور جل نزدیک
مزد بزرگ که بریده نشود و نسیم دنیا در خب و حقیر
ایه بحد هم قوله تعالى وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِينٌ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَذْ
وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

۳۳

تفسیر و ترجمه وعده داد خدای سبحانه تعالی مردان
نمونان و زنان مؤمنات را که بفرستادند فایز شده
بوستا نهائی مثل برهمنیو ما که میروند از زیر درختان آن بوستانها
جوی ما جاوید باشند در آن و دیگر وعده داد ایشان را
مسکن های پاکیزه که خوب شود در آنها زیستن و زندگانی
کردن آنها در بهشت های پاینده و چه چیز از رضا خدا
غیر و جل بر کثرت ازین خیرها همه چیز است که رضای او
سبحانه سبب هر خلاصی و سعادت است یعنی وعده های
سبحانه آنست که فیروزی بزرگ است نه آنرا که می شنود مردم

فی روزی از نعمت دنیا آیه نوزدهم قوله تعالی
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ
عَلَيْهِمْ وَمَا يُمِجُّهُمْ جَهَنَّمُ وَيُنْسِلُ الْمُصَوِّرُ تفسیر و ترجمه ای
پنجم صلح جهاد کن با کافران و منافقان و با قامت حجت
بر آنها و درشت باش بر ایشان در هر دو جهاد یکی شبهه و یکی
زبان و بازگشت اینها در دوزخ است بدجای بازگشتی است
آیه بیستم يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ
يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَالْجِدُّوَانِيكُمْ غِلَظَةً وَاَعْمَلُوا
أَنْتَ اللَّهُمَّ مَعَ الْمُتَّقِينَ ۝ ای انجاست که رویت

۳۵

کارزار کنند با آنکه قریب و نزدیک شما از ناگرویدگان اند
پس قتال فرض است با همه کافران نزدیک و بعید آنها
و باید که در یابند کافران از شما سختی و درشتی در سخن
و گفتگوی پیش از قتال با آنها و بدانند که خدای غرور جل پادشاه
مکاران است بیاری نمودن آنها و غالب ساختن آنها
و بر غیر اهل تقوی خطاب استطاب ملک و الجلال ^{مفضل} با
و اکمل اهل فضل و کمال صلی الله علیه و سلم و علی اخیرا
و ایتها النبی حرض المؤمنین علی القتال ان

يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ۝ الْآنَ خَفَّفَ
اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلَّمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُ
مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُ
مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفِينَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ
الصَّابِرِينَ تَفْسِيرُ وَتَرْجُمَةُ حَيْمِيْبِرُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بِرَأْيِهِ كَرُوْدِيْكَانَ رَابِرْكَارَ رَاكَرْ بَا شَدَّازْ شَمَاسْتِ كَرُ
كَسْتَدَكَانَ لَبْ شُونْدُ بَرْدُوْ سِتْ وَكَرْ بَا شَدَّكَسْتَدُ

غالب شوند بر هزار از آنانکه نکر ویدند با آنکه ایشان کروی اند
که نمیدانند اکنون سبک کرد ایند خدای تعالی از شما و دانست
بدستیکه دشماستی هست پس اگر باشد از شما صدس
صبر کنندگان غالب شوند بر دو بیت کس و اگر باشد
از شما هزار کس غالب شوند بر دو هزار کس با مر خدای تعالی
و خدای غر و جبل با صبر کنندگان هست این آیت دلیلت
قاطع بر فضیلت محاربه و قتال با اعدا دین و فرقه ضلال
این بیست و دوم قوله تعالی کُتِبَ عَلَيْكُمُ
الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا

وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝ تفسیر و ترجمه
گردانیده شد بر شما جهاد کافران و آن قتال مکروه است
مطیع شمار یعنی آن قتال در نفس خویش ناخوشی است و آن
قتال ناخوش داشته شده است شمارا و شاید که شما مکروه
دارید چیزی را و حال آنکه آن نیکو باشد شمارا و شما ناخوش
میدارید جنگ کافران را و در جنگ آنهایی که از دو عاقبت
یا فیروزی و مال غنیمت پدید شدن بهشت و شاید که
دوست دارید چیزی را و آن شستن است از جنگ گناه

۳۹

و آن بدی باشد شما یان رازیر که در ترک جسد خواری و
دروشی و محروم بودن از غنیمت و نزد آخرت است و
خدای غر جبل میداند چری را که آن بهتر است برای شما
و شما نیدانید آنرا پس شتاب کنید بسوی چری که اگر کند
شمارا بآن چیز اگر چه بر شما دشوار باشد ای بسیت و سقم
قوله تَعَالَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ
أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ تفسیر و ترجمه
و آنانکه گرویدند بخدای غر جبل و آنرا که در نزد تو آمد از احکام
او امر و نواهی و کردند عمل نیکو و پاکیزه چون جسد دشمنان^{که گزیده}

اهل بهشتند و مستحق آند و ایشان بهشت جاوید باشند
ایه بیست و چهارم قوله تعالی وَلَا تَشْتَرُوا
بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ
هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ
وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ ای گروه گرویدگان بدین مسکین
بعد خدای غر و جبل و پخت پیمبر او صلی الله علیه و سلم
بها، اندک از متاع دنیا بدستیکه آنچه نزدیک خدای غر و جبل

۴۱

است برای وفاداران از جزائی آخرت همان بهترست
شمار از مخالفت نمودن امر حجاب و دشستن و ترک نمودن
جهاد و اگر هستید و میدانید آنچه نزدیک شماست از متاع
دنیائی فانی و تنفی گردد و آنچه نزدیک خدای غر و جل است
از خزانة رحمت او باقی و همیشه است و هر آنکه جز امید بدو و بجا
تعالی آنان را که صبر نمودند بر این دشواری و زحمت
اسلام یعنی تکلیفات شرعیة نزد ایشان را که نعیم است
یا ثواب مضاعف به نیکوترین آنچه بودند که از روی
اخلاص عمل نمودند آیه بیست پنجم

قوله تعالى وَأَدْخِلِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ يعني در آن زندگیاں که عملهای
کردند مثل جهاد و راه خدای تعالی مثل افروخته شدن
در جنت باذن خدای غرور حبل و حکم او بجان آید
بیست و ششم إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا خَالِدِينَ فِيهَا
لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا بدستیکه آنانکه گردیدند و
توبه پاکیزه کردند از هر نوع برای آنها باغهای فردوس

حال آنکه همیشه باشند دران باغها نخواهند ازان
باغها گردیدن بجهت رضا بخیری که داده شده با آنها آنرا پس
هرگاه نفی اتقال ازان باغها از مؤمنان نمود دست شده
که بهتر ازان باغها دیگری نیست همیشه باشند دران باغها که هرگز
کرده نشوند و احادیثی که در فضیلت جهاد و علو رتبه شهدا وارد
شده کثیر و شایسته چون این رساله مختصر کنجانش آنها
نداشت گفتا ندکر بعضی از آنها نموده شد و عن انس قال
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما من أحد
يدخل الجنة يحب أن يرجع إلى الدنيا فيقتل

عَشْرَ مَرَّاتٍ لِمَا يَرِي مِنَ الْكِرَامَةِ مُتَّفَقٌ
وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ابْنِ الْعَاصِرِ أَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
يَكْفِرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الدِّينَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وآلِهِ وَسَلَّمَ مَا بَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يَحْدِثْ بِهِ نَفْسَهُ مَا
عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ
أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ
لَمْ يَغْزُ وَلَمْ يَجْهَزْ غَازِيًا أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ

٢٥

بِخَيْرِ أَصَابَةٍ اللَّهُ بِقَائِرَةٍ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَمَةِ
رَوَاهُ ابُو دَاوُدَ وَعَنِ الْمَقْدَامِيِّ مَعْدِيكَرَبَ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سِتُّ خِصَالٍ يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ
دَفْعَةٍ وَيُرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُجَارُ
مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَأْمَنُ مِنَ الْقَرْعِ الْأَكْبَرِ
وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ لِيَأْقُوتَ مِنْهَا
خَيْرَ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَيُزَوَّجُ ثِنْتَيْنِ وَ
سَبْعَيْنِ زَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ لِيُشَفِّعَ فِي سَبْعِينَ

مِنْ أَقْرَبَاءِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ صَابَجَةَ وَعَنْ
أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ فَصَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
مَاتَ أَوْ قُتِلَ أَوْ وَقَصَهُ فَرَسُهُ أَوْ بَعِيرُهُ
أَوْ لَدَغَتْهُ هَامَةٌ أَوْ مَاتَ عَلَى فَرَسِهِ
بِأَيِّ حَتْفٍ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَارِثٌ
لَهُ الْجَنَّةُ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَمْرُو
أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا

وَيُحَمَّدٍ رَسُولًا وَجَبَّتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَعَجِبَ لَهَا
أَبُو سَعِيدٍ فَقَالَ أَعِدْهَا عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعَادَهَا عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ وَآخِرَى يَرْفَعُ
اللَّهُ بِهَا الْعَبْدَ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ مَا بَيْنَ كُلِّ
دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ قَالَ وَمَا هِيَ
يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْجِهَادُ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الْجِهَادُ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ مَرَّوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ حَسَنَاءَ بِنْتِ
مُعَاوِيَةَ قَالَتْ حَدَّثَنَا عَمِّي قَالَ قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى

مَنْ فِي الْجَنَّةِ قَالَ النَّبِيُّ فِي الْحَبَّةِ وَالشَّهِيدِ
الْجَنَّةِ وَالْمَوْلُودُ فِي الْجَنَّةِ وَالْوَيْدُ فِي الْجَنَّةِ
وخرزنده در گور کرده شده
سَرَاهُ ابوداؤد وَعَنْ عَقْبَةَ بْنِ عَبْدِ السَّلَامِ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْقَتْلُ ثَلَاثَةٌ مَنْ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِذَا الْقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى يُقْتَلَ
قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ فَذَلِكَ
الشَّهِيدُ الْمُتَحَنِّنُ فِي خِيَمَةِ اللَّهِ تَحْتَ عَرْشِهِ
لَا يُفْضَلُهُ النَّيُّونَ إِلَّا بِدَرَجَةِ النَّبِيقَةِ

وَمُؤْمِرٌ خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا حَتَّى
جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِذَا
لَقِيَ الْعَدُوَّ وَقَاتَلَ حَتَّى يُقْتَلَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى
فِيهِ مُصَمِّصَةً مَحْتِ ذُنُوبِهِ وَخَطَايَاهُ
إِنَّ السَّيْفَ مَحْتَأٌ لِلْخَطَايَا وَأَدْخَلَ مِنْ
أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ وَمُنَافِقٌ جَاهَدَ
بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَإِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى
يُقْتَلَ فَذَلِكَ فِي النَّارِ إِنَّ السَّيْفَ لَا يَمْحُو
النِّفَاقَ مَرَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ النَّسِ

عن النبي صلى الله عليه وسلم قال جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّنَّتِكُمْ رَوَاهُ ابُو
وَالدَّارِمِيُّ وَالتَّنَسَائِيُّ وَعَنْ سَهْلِ بْنِ حَنِيْفٍ
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَغَهُ
اللَّهُ مُنَازِلَ الشَّهَادَةِ وَأَزْمَاتٍ عَلَى فِرَاشِهَا
رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَدِيكَرُ فَضَّلَ اللَّهُ الْجَاهِدَ بَيْنَ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَنُصَّ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْ لَهُمْ

بَنِيَّاتٌ مَّزْصُوصٌ بِرِئَاسَتِ قَاطِحٍ وَدَلِيلِي هِيَ
سَاطِحٌ بِرِئَاسَتِهِ دَرَجَةُ مَجَابِدَانِ بِكَمَالٍ وَعُلُورَتُهُ غَايَانِ سَمَاءِ
أَمَالِ تَقْبَسُ مَالٌ وَبِرِكَافَةِ هُوسَانِ مُحَمَّدِي لَازِمٌ هِيَ
كَمْ قَصْدُ نَيْتِ غَرَاوِجِهَا دَكَمْ فَرَضُ عَيْنِ هِيَ بِفَضْلِ
وَأَمْوَالِ أَرْقُوهُ بِغَسَلِ آوَرْدِهِ بِرِجَبِ فَرَمُودِ قَاتِلُوا
الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً وَلِضَاقِ قُلُوبِهِمْ حَيْثُ
تَقِفُ قُلُوبُهُمْ بِتَيْغِ آتِشِ بَارِ رَوَانَةِ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ
الْمُهَادُ كَرْدَانِدِ فَسَبْحَانَ اللَّهِ أَيْدِي نَصْرِهِ
الْغُرَاةُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ

از پر تو آفتاب بدایت آفتاب وحی آسمانی معانی
وَمَنْ يَهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ
كَثِيرًا وَسَعَةً وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَاعْدًا
هَاجِرًا وَاجْهَادًا وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْلَادٌ
يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
آنچه بر ساحت ادراک واقفان اسرار تنزیل می
و بر پیشگاه همی نیر از بار تاویل می فتد در روشن
که هر موقفی سعادت مندی که از برای رضا خدای
مرارت مهاجرت اوطان را بر حلاوت موصلت

و خویشان اختیار کرده متکلب اخطار اسفار گردد و در
راه نیکو بندگی در گاه حق جل و علائمی بعد و شقت غربت
بکام همت شیرین گوارا ساخته در موقف مهول خطر شقا
وز دبی شایسته ریب مصد و قه نصر من الله و فتح
قریب بظهور پیوند و میا من تهنان لقد نصرکم الله
قرین روزگار گردد و هر غازی و مجاهدی که
از صدق نیت عصاب دست اخلاص گرفته مقدار یک
فرسخ راه پیاده سیر فرموده بقصد جهاد احسن عتقاد که جهاد
بسته متصدی مثال این شد اند و مشاق گردد لاجرم حکم

مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَازَ اللَّهِ لَهُ يُقِينُ هَيْتَ كِهْ دَر تَمَایِ
اوقات حیات روی همت عالی سمات خود را بجهت
و شکل متوجه سازد باسان ترویجی میسر گردد ای عزیز
مجاری انور عالم و هر چه واقع میسر گردد از اقبال و ادب
و نیک و بد و بیش و کم و نصرت و نصرت نتیجه تقدیر ملک
قدیر است در خیر تخیر بادشاه بے وزیر و هو القاهر
فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ و تخصیص کسانی که با
قبله نسبت صفات و تیت ایشان فصل اعمال شوق
عبادات باشد و مطرح انظار قصد و اهتمام در حرکت آرام منجر که

انتظام امر حجاب و کرد و بامرا فضیلت حجاب و بجاوی
حدیث لغزوة واحدة خیر من الدنیا
و ما فیها علی قائلها افضل الصلوة
و اکمل التحیات تقصیرات خود بار اتمانه نموده
وظایف جهاد را بتقدیم رسانیده از پیم جان و خوف غیری
هر آنکه در معنا غم و ابتغوا من فضل الله
بابی عننا یم از عطا یم قوت حات دینوی و مدخرات
موبات اخروی فایز گرد و تخصیص سعادت مند
که بارشاد رفیق توفیق پیش از حلول واقعه ناگزیر است

غمان اهتمام از صوب اشغالی که بمجرد اغراض دنیوی باشد
باز گردانیده و بصدق همت متوجه تدارک و تلافی
وزلات گذشته گردیده باقی عمر سربسته
و خاطر خطیر بکلی در بند آن شود که فیما بعد اوقات فراغت
ساعات را بامری صرف نماید که کفاره اثام سالف ایام
و در محو نقوش تقصیرات گذشته مصدق و هوالات
يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ
تتحقق یابد و غازیان پاک عفت و مصدوقه که متین
فِي قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةُ كَثِيرَةٍ بِإِذْنِ

وَكَرِيمٍ وَاللَّهُ يُوَفِّي دُونَ نَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ الْآيَةُ بِكُوشِ
بِكُوشِ صَدَقَ وَخَلَّصَ أَرْبَابًا تَوْفِيقِ خَوَاهِنْدِ شَنِيدِ وَدِرَا
دَوْلَتِ دِينَ رُوزِ افروزِ رَنِ كِهْ بِصِيقِلِ تَائِيدِ سَهْمَانِي جَلَاظَهْرِي
بَدِيدِ يَقِينِ خَوْهِنْدِ دِيدِ يَامَعَشَرَ الْمُسْلِمِينَ
بِكُوشِ حَاجِ بَايَدِ شَنِيدِ وَمِرْدَانِ وَا رَبَّ بَايَدِ كُوشِيدِ وَبِهِجِ وَبِهِ
وَاضْطِرَابِي بِخَاطِرِ خُودِ رَاهِ نَدِيدِ كِهْ ظَهْرِ وَفِرْ وَرِي اِنْخِشْتِ
وَبَابِ سِتْنَهْ اَرْبَابِ شَكْرِ وَسَبَابِ وَبِهْ كَاهِ اَحْيَانَا اَفْوَاجِ
اِسْلَامِيهْ رَا بِعَاوَنْتِ اَحْتِيَاجِ اَفْتَدِ بِوَجِبِ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ
عِنْدِ اللّٰهِ مَدَدِ وَنَصْرَتِ اَرْحَقِ سُبْحَانَهُ خُوسْتَهْ ثَبَاتِ

مردان
وهاب
الکبری

و هتامت وز ریده کرم ربنا افرغ علینا
و ثبت اقلد منا و انصرنا علی القوم الکافرین
را و در زبان سازند بر نیه فتح و نصرت الهی از دیک
حقا علینا نصر المؤمنین ۰ چهره نماید و و خاست
عاقبت گرو و ملغیان و غر و طغراء جند ما ههنا لدا
مهنز و مرمین الاحزاب بر نشور شحوت آن مغر
کشند و سوختت بیباکی و بد کرداری بفجوا
سیکهن مجمع ویولون الدبر ۰ بر صیحه ادبارش
کاشته پشت نهیت نموده رو بگریز آرند و مضمر

وَلَيْتَنَ كَفَرْتُمْ أَنَّ عَدَا ابِلِشْدِيدُ بَوْضُوحِ سَوَاسْتِ
شَكُستِه و مقهور گردند آخر الامر نسیم نصرت که مجاهدین با
دین را بحسب و عده الهی مقرر و مدخربود از مذهب نمایند
پرود کار و زیدن گیرد و صبح فیروزی از مصلح
وَمَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ و میدان آغا
نهد زیرا که باری تعالی از کمال قدرت بازوی مجاهدین راه
دین مبارزان میدان یقین بتعویذ ان جندنا لهم
الغالبون تقویت بخشیده و بر دشو سعادات حایمان
حوزه اسلام توفیق فرماید و سبب ان حزب الله هم

الغالبون کشیده و درین آیت از کلام محسن نظام
اشارت بشارت انجام کرامت فرموده که غلبه و پیروز
مخصوص الیان کشور دین و تابعان احکام شرع مبین است
هر مؤیدی صاحب توفیقی که نصرت شرع و برافراختن
اعلام اسلام و ویران کردن بنیان شرک و برانداختن معابد
اصنام را وجه مهمت عالی سازد سزاوار لقب ضرب الله
الته بر مخالفان راه دین و معاندان طریق حقست
و منصور گردیده غالب آیند و بی حسادت که از
طریق حق و جاده صواب انحراف و اجتناب حست

از خرب شیطان باشد البته در تیره ضلالت و بادیه
جهالت سرگردان شده بی شک و ریب مغلوب و منکوب
کرد و چنانکه اگر اندک سستی پیش آید نفجوامی کلام مجرب
نظام الم تر الى الملاء من بنی اسرائیل من
بعث موسی اذ قالوا للنبی لهم ابعث لنا
ملکاً نقاتل فی سبیل الله قال اهل عسایم
ان کتب علیکم القتال الا تقاتلوا قالوا وما
لنا ان لا نقاتل فی سبیل الله وقد اخرجنا
من ديارنا و ابناءنا فلما کتب علیهم القتال

تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ در زمره ظالمان محبوب خوا هست
ای مجاهدین پاک دین لازم که در وقت جهاد دور کشت
با اخلاص و نیاز گزاری در روی تضرع و خشوع و خجاک
استقامت و خضوع نهاده دست اخلاص بدین عابر
از درگاه پادشاه نصرت بخش تعالی و تقدس
نصرت طلیده و بر حسب سبب سینه نبوی علیه
الصلوات و کمال التحیات کریمه یا آیهها الذین آمنوا
اذکروا نعمة الله علیکم اذ هم قوما

۶۳

أَنْ يَسْطُوَا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ
عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
وَكَيْفَ وَأَفَوْضَلُ إِلَى اللَّهِ بَرْزَانَ حِلَاصِ كَنْزِهِ
وَسَاهَتِ الْوُجُوهُ كَوَانِ خَاكِ بَرْجَانِ دُشْمَانِ
دِينِ پاشیده توکل بر فضل نامتناهی او سبحانه تعالی
کرده نایره قتال را با طایفه ضلال اشتعال نماید بی شائبه
ریب بمعاونت او سبحانه تعالی با عدا دین مبین منصوص
شوند و بعد از ظهور فتح بر کافه اهل مسیان لازم
که شکر و سپاس کنند خدای که رحمت گردانید و عده خود را

ویاری داد بنده خود را و طلبه بشید لشکر خود را و نهیت
دادا گرومای کفار بد کردار را چنانچه سرور عالم صلی
علیه وسلم در روز فتح مکه بهر دو دست مبارک
بهرد و حلقه در کعبه معظمه را گرفت و بآواز بلند فرمود
که الحمد لله الذی صدق وعده ونصر
عبدہ واعز جندہ وهزم الاکابر وحل
ولاشئ بعد کانه کین ضعیف میگوید که
بنده و المنته که تمام رسید و با حتم انجامید تحریر طو
رساله فیصل التفرقه بین الصل والناسیه بطریق تعجیل

۶۵

و با وجود توزع بال و شتت احوال و تعدد اعمال و
اشغال و توار و مقام و عسلا از جناب اقدس متعال
بدعا و سوال و تضرع و استجبال میخواهم که ازین
ضعیف آنچه در خیر تحریر درآمده اجر و ثواب حسب فضل و
کرم بچساب عنایت نماید و ملتس از عارفان حقیقت
بین و ناظران مروت آئین انصاف گزین آنکه چون خطی
ازین رساله بردارند بدعا و خیر یاد آرند و چون بر حرف
سهو و نسیان که لازمه وجود انسان است اطلاع یابند بقلم
اصلاح تدارک نموده بطریق صواب برگازند و جو و ضعیف

ابن حنبل يقرئ بقصور تقصير رادف سهام ملام
سنان قدح ولعن نذازند نفساً ل الله
التوفيق لما يحب ويرضى والهداية الى
طريق الهدى وان يجعل اخرتنا خيراً من
الاولى واخر دعوانا ان الحمد لله رب
العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه
محمد وآله واصحابه اجمعين قد حصل
الاختتام بفضل الملك العلامة وحسن توفيقه
سنة ثلث مائة واثنين بعد الاف عن

٦٢

هجرة نبي الثقلين صلعم قبيل عصر يوم الاثنين
سلم شهر ربيع الثاني في بلدة المعروفة
بكا بل في آوان جلوس الامير ابن الامير
البري من الشرك والتخذلان امير عبد الرحمن
وفقه الله تعالى وايانا خير الدارين من العالم
العلو والسفلى بحر محمد الرسول الامي النبي الولي
اللهم ارزنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارزنا الباطل باطلا
وارزقنا اجتناءنا اتنا من لدنك رحمة وهيت لنا
من امرنا رشدا والسلا على عبنا الذين اصطفى

اتبع الهدى برحمتك يا ارحم الراحمين

خاتمة الطبع

سپاس بقیاس مرخاقتی را نسبت که نور چراغ هدایت ذات حضرت
احمد محبتی محمد مصطفی علیه الصلوٰۃ و التحیات را بشا برادر ناجیان تحت
صفحه نهاده و بفضل بی کران انعام بی پایان خود علم جبار و اجتهاد
را درین آخر الزمان در عرصه گاه عالم رفعت داده و بین آسایش
باغبان پروری و عدالت گتری خسر و خدو کشورستان امیر
ابن الامیر امیر عبد الرحمن خان والی ملک خدا داد قفالت
تحل کهن شریعت غوا باز سرسبزی گرفت و این رساله که سببی فیصل
التفرقة بین اصالح الناصیه است از تالیفات فضل العلماء وبلغ المبلغ
جناب قاضی عبد الرحمن خان موسوم به خان علوم زمان با تمام تک
انجام سیادت پناهی میر محمد عظیم خان سارجن میر دایم محمد تقی میرزا
شیر محمد و اتمام بنده جابر حاجی میر باقر لکهنوی در دار السلطنه کابل الطبع



